

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
Den Haag

**Directie Internationale
Marktordening en
Handelspolitiek & Directie
Ondersteuning Bestuur**
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Datum 6 mei 2022

Betreft Beantwoording vragen van de leden Sjoerdsma en Hammelburg over het bericht dat China door middel van samenwerkingen met Europese bedrijven en universiteiten haar krijgsmacht moderniseert

Onze Referentie
BZDOC-1974056674-30
Uw Referentie
2022Z05076
Bijlage(n)

Hierbij bieden wij, mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Economische Zaken en Klimaat, de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Sjoerdsma en Hammelburg (beiden D66) aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over het bericht dat China door middel van samenwerkingen met Europese bedrijven en universiteiten haar krijgsmacht moderniseert. Deze vragen werden ingezonden op 17 maart 2022 met kenmerk 2022Z05076.

De minister van Buitenlandse Zaken,

De minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

W.B. Hoekstra

Liesje Schreinemacher

De minister van Defensie,

drs. K.H. Ollongren

Antwoorden van de ministers van Buitenlandse Zaken, voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, en van Defensie, mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, op vragen van de leden Sjoerdsma en Hammelburg (D66) over het bericht dat China door middel van samenwerkingen met Europese bedrijven en universiteiten haar krijgsmacht moderniseert.

Directie Internationale
Marktordening en
Handelspolitiek & Directie
Ondersteuning Bestuur

Onze Referentie

BZDOC-1974056674-30

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht in NRC: "Voorkom dat China militaire technologie bemachtigt"?¹

Antwoord

Ja.

Vraag 2

Hoe oordeelt u over de geconstateerde trend in het bericht dat China gretig gebruik maakt van technologie van Europese bedrijven en universiteiten om de Chinese krijgsmacht te versterken? Concludeert u dat er sprake is van ongewenste technologieoverdracht?

Antwoord

China heeft de ambitie om in 2049 dé leidende en zelfvoorzienende technologische, wetenschappelijke en militaire supermacht te zijn. Om dit doel te bereiken, volgt het land een assertieve strategie die bestaat uit een combinatie van grootschalige overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling, overnames van buitenlandse hightechbedrijven en het bieden van toegang tot de Chinese markt in ruil voor technologieoverdracht². Daarbij wordt in het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren 2021³ geconstateerd dat belangstelling bestaat voor de Nederlandse topsectoren en kennisinstellingen vanwege de hoogwaardige infrastructuur, technologie en kennis die zij bezitten. De laatste vormen niet alleen doelwit van spionageactiviteiten, maar ook van legale (academische) samenwerkingsverbanden die potentieel kunnen leiden tot ongewenste kennisoverdracht. Het kabinet is zich bewust van de Chinese doelstellingen. Het kabinet erkent eveneens dat de risico's op ongewenste overdracht van (sensitieve) kennis en technologie gemitigeerd dienen te worden, wanneer deze tot risico's voor de nationale veiligheid leiden.

Vraag 3

Bent u het ermee eens dat de grote geopolitieke veranderingen van de afgelopen tijd Nederland en de Europese Unie dwingen om de samenwerkingen op het gebied van militaire technologie met onvrije landen te heroverwegen en waar nodig te herzien?

Antwoord

Technologie staat meer dan ooit centraal in nationale veiligheidsvraagstukken. Dit is onder andere het gevolg van toenemende inzet van technologie in internationale geopolitieke competitie en het dual-use karakter van nieuwe of opkomende technologieën. Dit leidt tot nieuwe vragen over de relatie tussen

¹ NRC, 'Voorkom dat China militaire technologie bemachtigd', 15-03-2022

² Nederland-China: een nieuwe balans, 15-05-2019

³ Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, 03-02-2021

technologie, veiligheid en economie, waaronder de vraag welke technologieën we willen beschermen vanwege mogelijke nationale veiligheidsrisico's.

**Directie Internationale
Marktordening en
Handelspolitiek & Directie
Ondersteuning Bestuur**

Op 21 maart jl. is het EU Strategisch Kompas aangenomen door de Raad Buitenlandse Zaken en op 24 maart jl. is dit bekrachtigd door de Europese Raad. Hierin wordt richting gegeven aan het Europese veiligheid- en defensiebeleid. In het Strategisch Kompas is opgenomen dat de EU vol gebruik zal blijven maken van het bestaande samenwerkingsmechanisme voor het screenen van buitenlandse investeringen en dat lidstaten zo snel als mogelijk nationale screeningsmechanismen ten aanzien van buitenlandse investeringen dienen te implementeren om zo veiligheidsrisico's te mitigeren.

Onze Referentie
BZDOC-1974056674-30

Voorts is op 15 februari jl. de 'roadmap on critical technologies for security and defence' van de Europese Commissie gepubliceerd met daarin een tijdspad waarbinnen onderzoek, ontwikkeling en innovatie ten aanzien van sensitieve technologie dient te worden gestimuleerd alsmede strategische afhankelijkheden op dit vlak dienen te worden teruggedrongen.

Vraag 4

Hoe is het zicht van het kabinet over de technologieoverdracht op dit gebied van de afgelopen 20 jaar? Hoe werkt het kabinet eraan om dit te verbeteren?

Antwoord

De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten doen doorlopend onderzoek naar dit onderwerp. In het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren van AIVD, MIVD en NCTV dat vorig jaar aan uw Kamer is aangeboden, staat beschreven hoe de Chinese inzet van zowel legale als illegale economische middelen en (digitale) spionage een groeiende dreiging vormt voor de Nederlandse economische veiligheid⁴. Deze inzichten die deze onderzoeken opleveren worden gebruikt in verschillende beleidsinstrumenten (zowel bestaande als toekomstige) om ongewenste kennis- en technologie overdracht te adresseren, vanuit een kabinetsbrede visie en inzet, zoals beschreven in de Kamerbrief over de aanpak statelijke dreigingen van 3 februari 2021⁵.

Zo is er op 31 januari jl. een brief naar uw Kamer verstuurd over de voortgang van de maatregelen en de ontwikkelingen op het gebied van kennisveiligheid⁶. Daarnaast ligt de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames (vifo) nu ter behandeling voor in uw Kamer. De doelstelling van investeringstoetsing (zoals al bestaat in de telecom- en energiesector) is om risico's voor de nationale veiligheid te mitigeren die kunnen ontstaan bij wijzigingen in zeggenschap van bedrijven. Dit betekent dat investeringen in bepaalde bedrijven worden getoetst, waarna eventueel mitigerende maatregelen kunnen worden opgelegd en in het uiterste geval investeringen kunnen worden geblokkeerd.

Een andere manier waarop het kabinet bijdraagt aan het voorkomen van ongewenste technologieoverdracht, is via exportcontrole. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn gehouden aan Europese en nationale regels voor de

⁴ Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, 03-02-2021

⁵ Kamerbrief met beleidsreactie DBSA en voortgang aanpak statelijke dreigingen, 03-02-2021

⁶ Kamerbrief over voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap, 31-01-2022

export van dual-use-goederen en technologie⁷. Het belangrijkste kader daarvoor is de (EU) dual-use-verordening (2021/821), die recentelijk is herzien en op 9 september 2021 in werking is getreden. De dual-use-verordening geeft een breed kader om de export van producten, programmatuur en technologie die zijn opgenomen in de bijlage van de verordening te controleren.

**Directie Internationale
Marktordening en
Handelspolitiek & Directie
Ondersteuning Bestuur**

Met de herziening van de dual-use-verordening zijn de mogelijkheden voor het opleggen van ad hoc vergunningplichten vergroot. Zo introduceert de verordening een mogelijkheid tot het opleggen van een ad hoc vergunningplicht voor de export van cybersurveillance-technologie in geval van zorgen omtrent mensenrechtenschendingen.

Onze Referentie
BZDOC-1974056674-30

Hoewel de bovengenoemde instrumenten een belangrijke bijdrage leveren aan de weerbaarheid en daarmee aan het voorkomen van ongewenste technologieoverdracht is het risico daarop nooit volledig uit te sluiten. Het kabinet houdt dit onderwerp hoog op agenda om de restrisico's adequaat te adresseren.

Vraag 5

Wat vindt u van de suggestie om een meldingsplicht in te voeren voor universiteiten en bedrijven die samenwerken met Chinese partijen binnen risicovakgebieden?

Antwoord

Universiteiten en bedrijven hebben de vrijheid om samenwerkingen met binnen- en buitenlandse partners aan te gaan. Voor universiteiten is dat onderdeel van de in Nederland wettelijk geborgde academische vrijheid. Het is dan ook primair aan de kennisinstelling of het bedrijf om kansen en (veiligheids)risico's van iedere samenwerking af te wegen.

Om de kennisinstellingen daarbij handvatten te geven, is op 31 januari jl. de Nationale Leidraad Kennisveiligheid gepubliceerd, een gezamenlijk product van het Nederlandse kennisveld en de Rijksoverheid, die kennisinstellingen hierbij op weg helpt. Ook werd die dag het Rijksbrede Loket Kennisveiligheid geopend waar kennisinstellingen terecht kunnen met vragen over concrete aan kennisveiligheid gerelateerde zaken. Zoals toegezegd door de minister van OCW tijdens het commissiedebat internationalisering en kennisveiligheid van 9 februari jl. zal hij de kennisinstellingen bij brief oproepen om een risicoanalyse uit te voeren en over de uitkomsten daarvan met de Raden van Toezicht in contact te treden. De minister van OCW zal eind dit jaar het gesprek aangaan met de Raden van Toezicht om te zien of de huidige kennisveiligheidsaanpak van het kabinet volstaat, of dat er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Bedrijven kunnen voor advies terecht bij de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Buitenlandse Zaken (BZ) en bij de RVO. BZ informeert het bedrijfsleven ook proactief over de risico's die verbonden zijn met samenwerking met Chinese partijen. Daarnaast heeft de RVO in opdracht van BZ een aantal instrumenten ontwikkeld om het bedrijfsleven te ondersteunen bij het identificeren van risico's m.b.t. zakendoen in en met China, zoals de China Business Tool, een zelf-scan voor bedrijven, en de International Business Academy, een reeks online informatiesessies over diverse onderwerpen. Tegen deze achtergrond acht het kabinet invoering van een meldingsplicht op dit moment niet opportuun.

⁷ Kamerbrief inzake implementatie herziene verordening producten voor tweeeërlei gebruik, 06-10-2021

Vraag 6

Bent u van mening dat het begrip 'risicovakgebieden' op dit moment voldoende gedefinieerd is? Zo nee, kunt u in samenwerking met experts daaraan werken?

Antwoord

Zoals aangegeven in de Kamerbrief "Voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap" werkt het kabinet aan een toetsingskader om ongewenste overdracht van kennis en technologie te voorkomen⁸. Hierbij gaat het om de toetsing van individuen die toegang willen tot kennisgebieden waarop de risico's voor de nationale veiligheid het grootst zijn, de zgn. 'risicovakgebieden'. Een belangrijk element voor de totstandbrenging van dit toetsingskader is de afbakening van deze risicovakgebieden: welke kennis en technologie is vanuit het oogpunt van nationale veiligheid risicovol? Omdat deze vraag ook speelt bij het vifo, is hiervoor een gezamenlijk extern adviestraject ingezet vanuit OCW en EZK. De veldpartijen voor hoger onderwijs en wetenschap zullen hierbij betrokken worden. De presentatie van voorstellen voor het toetsingskader is voorzien voor eind dit jaar; de inwerkingtreding ervan zal realistisch gezien op zijn vroegst in 2023 plaatsvinden.

Vraag 7

Is de regering momenteel juridisch en bestuurlijk in staat om ongewenste samenwerkingen op dit gebied te blokkeren als is vastgesteld dat het om te gevaarlijke risicovakgebieden gaat? Zo nee, wat is daarvoor nodig en bent u bereid daarmee aan de slag te gaan?

Antwoord

Wanneer het gaat om (academische) samenwerkingen van Nederlandse kennisinstellingen met buitenlandse kennisinstellingen en bedrijven, geldt dat er op dit moment geen wettelijke basis is om de Nederlandse kennisinstelling te verplichten om deze samenwerking te beëindigen. Zie verder het antwoord op vraag 5.

Vraag 8

Bent u bereid te onderzoeken wat voor beleid de Verenigde Staten op dit gebied voert en te bezien of daar bepaalde lessen uitgetrokken kunnen worden?

Antwoord

Er is intensief contact met de Verenigde Staten op gebied van kennisveiligheid. Het bezoek dat de minister van OCW onlangs aan de VS heeft gebracht stond mede in het teken van kennisveiligheid en het beter inzicht krijgen in Amerikaanse beleidsvorming. Op ambtelijk niveau worden ook uitvoerig contacten onderhouden, zowel bilateraal als via de EU. Daarbij gaat het om uitwisselen van informatie en van geleerde lessen, maar ook om inzicht te krijgen in hoe Europees/Nederlands en Amerikaans beleid zo goed mogelijk op elkaar afgestemd kunnen worden, opdat kennisveiligheid goed gewaarborgd wordt en tegelijkertijd de trans-Atlantische handels- en investeringsrelatie en kennisuitwisseling verder wordt versterkt.

Vraag 9

⁸ Kamerbrief over voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap, 31-01-2022

Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden?

Antwoord

Ja.

**Directie Internationale
Marktordening en
Handelspolitiek & Directie
Ondersteuning Bestuur**

Onze Referentie
BZDOC-1974056674-30